

Ўйлаганимдай бўлди. Уни кўрсам танимасам керак, деган эдим. Ростини, мутлако хайрон бўлиб қолдим. Зўр бериб, унинг кўзларидан ўзимга таниш ва кадрдон жилвани, маъсумликни, мунисаликни ахтара бошладим. Афсус, канчалик термулмай, кинодаги Фериданинг нигохларини таний олмадим. Кейинрок суҳбат чоғида хамма нарса жойига туша бошлади. Кулгулар, жилмайишлар, хаёлга чўмишлар, Феридадаги назокат Ойдан Шанер хонимнинг юзига, кўзларига бирма-бир балкиб чиқа бошлади.

Анкарада ўн беш кун юриб, туркчани анча ўрганиб олгандим. Илтифотга тўла иликлик билан хол-ахвол сўрашдик.

- Ийи гунлер!
- Ийи гунлер!
- Чўк ташаккур, хоним афанди!
- Соғ бўлинг. Бура қач галдингиз?
- Бугунги тун.

Шу билан бисотимдаги сўзлар тугади. Ўртага таржимон аралашди. Лекин Ойданнинг сўзларини англаб турардим. Таржимон то учрашгунимизгача бўлган воқеаларни айтиб бера бошлади.

Гап шундаки, Анкара Туркия пойтахти бўлгани билан санъаткор, ёзувчи, шоирларнинг бари Истанбулда яшашар экан. Истанбулда эса бор-йўғи бир кунгина бўлишимиз кўзда тутилган эди. Режамизда машхур турк кўшиқчиси Иброхим Тотлиса билан учрашув тургани учун ҳам зўр бериб, Ойдан хонимни излай бошладик. Уйига кечкурун 8.00 да телефон қилдик. Йўқ, 10.00 да ҳам йўқ. Уяли телефон ўчирилган. 12.00 да ҳам йўқ. Телефонни хар гал унинг 10-11 яшар кизи кўтаради. – Афандим, - дейди майингина. – Буюринг! Биз онасини сўраймиз. У онаси кеч қайтишини айтади. Шундай қилиб, эртаси куни кундузи соат 12.00 да Ойдан хоним уйкудан уйғониб, телефонни кўтарди. Буюринг! Бизнинг эса 18.30 да самолётимиз осмонга кўтарилиши, 17.00 да аэропортда бўлишимиз, 16.00 да машина меҳмонхонадан олиб кетиши керак. Хуллас, вақт тигиз. Телефонда ёлворишга тушамиз: - Келакол, Ойдан! Биз узоқдан келганмиз. Икки оғиз суҳбатлашимиз керак. Йўқ дема! Вақтимиз зик. Ойдан ҳам гўзал Ойданхон!

Шеър ўқиймиз:

Мен йўқсил не бўлиб, уни суйибмен,
Унинг-чун ёнибмен, ёниб-қуйибмен.
Бошимни зўр ишга бериб қуйибмен,
Мен суйиб, мен суйиб, кимни суйибмен?
Мен суйган суюкли шунчалар гўзал,
Ойдан-да гўзаллар, кундан-да гўзал.

Таржимон мана шуларни, мухаббат ва эхтиросга тўла шеър ўқиганларимни айтиб

беради. Кула туриб: «Сўрангчи, мен ўйнаган яна қайси кино буларда қўйилган экан?», - деб термулганча қарайди.

Мен “бошка киноингиз қўйилмаган” ишорасини қилиб, ихтиёрсиз афсусланган бўламан. Ойдан каттик ўқиниб, лабларини тишлаб қолади. Орага жимлик чўқади.

- Қанча кинода ўйнагансиз?

- Ўндан ортик.

- “Чоликуши” нечта давлатда қўйилган?

- Шарк давлатларининг деярли ҳаммасида. Осиё, Оврўпада ҳам. Американи билмадим.

- Голливудга таклиф этишса, борармидингиз?

- Йўқ. Туркиянинг ўзидан ҳам таклифлар жуда кўп. Роллардан, меҳнатдан ҳеч бўшамайман. Лекин Голливуд ҳақиқатдан ҳам кинонинг буюк ижодхонаси. Кино санъатининг энг етук даргоҳи. Уни ҳамма актёр орзу қилади. Мен ҳам. Лекин...

Ойдан хоним жилмайиб елка қисди.

- Кино оламига қандай қириб келгансиз?

- Мен асли мусика ўқитувчисининг қизиман. 18 ёшимда “Туркия гўзали” конкурсида қатнашиб, биринчи ўринни олдим. Кейин суратларимни ҳамма газета ва журналлар чоп эта бошлади. Шулардан бири “Чоликуши”нинг режиссёри қўлига тушиб қолиб, фильмга таклиф этди. Ва ўзим қутмаганда, 1986 йил ушбу кино экранда намойиш этилиб, кўпчиликка манзур бўлди. Шу жумладан ўзимга ҳам. Кинода 18-20 ёшимда суратга тушганман. Мана, орадан 13 йил ҳам ўтиб кетибди. Феридадан олдин бор-ўйги битта роль ўйнагандим.

- Сиз ўзингиз ҳаётда “Чоликуши”га ўхшайсизми?

- Ҳа, кўп жихатдан ўхшайман. Мен ҳам у каби кўп қийналдим. Заҳматлар, тухматлар ва охир-оқибат ҳаётимдаги мен чеккан жабру-жафолар, оиламдаги қелишмовчиликлар... Булар бари Феридани ёдга солади.

- Камронбе билан ҳам қўришиб турасизми?

- Уни қўрмаганимга ўн йил ўлди. Лекин яқинда бир кинода бирга ўйнамоқчиман.

- Фериданинг мухаббатига қандай муносабат билдиришингиз мумкин?

- Бундай мухаббат факат орзу бўлиб қолди. Қанийди, ҳозирги замонда ҳам шундай мухаббат бор бўлса... Қанийди... Бу менинг орзуим. Ундай мухаббатга энди дуч қелиш қийин...

- Нахотки сиздай одам ҳам мухаббатга зор бўлса?..

- Одам, у қим ва қандай мартабада бўлишидан қатъий назар, барибир мухаббатга интиқ бўлади. Мен эса Феридани каби оддий ва содда қизиман. Қийинчиликлардан қўрқмайман.

- Ўзбекистон ёшлари ҳақида нималарни биласиз?

- Афсуски, жуда кам нарсани. Лекин сиз айтгандай, “Чоликуши”ни яхши қутиб олишган бўлса, демак, улар мен каби Феридани яхши қўришади, мен эса Феридани яхши қўрган ҳар бир инсонни жуда қадрлайман. Умуман олганда, Ўзбекистон – ота боболаримиз юрти. Биз ўзбекистонлик қардошларимизни ҳаммамиз севамир. Уларга саломлар ва таъзимлар. Уларга туганмас ташаккуримизни етказинг.

- Агар ўзбекистонлик киночилар роль ижро этишга таклиф қилишса борасизми?

- Мен ҳам Тошкентни, Самарқандни қўришни истайман. Факат киносценарий яхши, қўнғимдагидай бўлса.

- Бугунги турк аёли қанака аёл?

Ойдан жавоб ўрнига шараклаб қолди. Ўзини қўрсатди.

- Мана турк аёли. Мен турк аёлига ўхшайманми? Ўша сиз танимай колган турк аёлига... (Албатта, саволга жавоб кискарок бўлгани учун ўша кун биз туширган Ойдан хонимнинг суратига караб, ўзингиз жавоб топсангиз бўлади.)

Биз Оврўпа ва Осиёни боглаб турган Истанбул кўрфази бўйларида анча вақтгача айланиб юрдик. Соат миллари 16.00 га яқинлашарди. Дастхат олдик. Унинг суҳбатига тўймадик. У дилдорлик билан хайрлашишга кўл чўзди. Машинасигача кузатиб кўйдим.

- Кизингни ўпиб кўйинг, - дедим. У хам:

- Мени севгувчиларнинг барчасига туганмас саломимни етказинг, - деди. Хайрлашдик. У машинасини кўприкдан Оврўпа томонга елдай хайдаб ўтиб кетди.

Мен эса Осиё киргокларида кўл силтаб колдим.

Мухаммад Исмоил